

**КЛАСИФІКАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ГРОМАДЯНАМИ
ПРАВА КОРИСТУВАННЯ ПРИРОДНИМИ ОБ'ЄКТАМИ
ПРАВА ВЛАСНОСТІ НАРОДУ УКРАЇНИ**

Брановицький В. В.

*адвокат, старший партнер АО «КБ Партнерс»
кандидат економічних наук*

Wiktor Branowicki

*Attorney at Law, Senior partner Law Firm «KB Partners»
PhD in Economics*

Конституція України [1] гарантує громадянам найважливіші для нормальної життєдіяльності у суспільстві і державі права, одним з яких є право користування природними об'єктами права власності народу України, яке однак досі залишається малодослідженим та майже не урегульованим на нормативному рівні. Тому питання його адміністративно-правового забезпечення, як, власне, й решти конституційних прав, є важливим та актуальним з точки зору створення ефективних умов для його реалізації, виконання вимог Конституції України, а також з позиції оптимізації сучасного механізму публічного адміністрування задля досягнення стратегічних цілей і завдань, які поставлено перед органами публічної влади з метою розвитку України як сучасної правової держави, для якої права й свободи є орієнтиром для її функціонування. Одним з основних шляхів, за якими має відбуватись удосконалення засад забезпечення реалізації прав громадян на базі науково обґрунтованих пропозицій та рекомендацій, є напрямок інституційного забезпечення. Він передбачає формування надійної та ефективної системи суб'єктів, які виконують публічні функції у галузі охорони довкілля та природокористування, з чітко розмежованою компетенцією, регламентованими процедурами та інструментами діяльності на засадах законності, верховенства права, ефективності, своєчасності, єдиних стандартів і правил, які забезпечують однакову практику публічного адміністрування тощо. Все це потребує ґрунтового наукового базису, що зумовлює необхідність проведення наукових досліджень з цих питань.

Зі свого боку, у контексті підготовки наукових праць за цим напрямком пропонуємо зупинитись на питанні класифікації зазначених суб'єктів, що дасть змогу у подальшому спрямувати і коректно

організувати їх дослідження, акцентувати увагу на спільних та відмінних сутнісних принципах їх діяльності (розмежування й об'єднання в межах класифікаційних груп зумовлене роллю та значенням, доступним інструментарієм, функціями, завданнями, які вони виконують тощо), сформулювати пропозиції й рекомендації, опираючись на сучасні потреби та специфіку правового статусу та функціонування конкретних учасників адміністративно-правових відносин у цій сфері.

Враховуючи викладене, зауважимо, що сьогодні повноваження з адміністративно-правового забезпечення, які можна прямо зв'язати із забезпеченням реалізації права користування природними об'єктами права власності народу України, покладено на широке розмаїття суб'єктів. У цьому ракурсі нагадаємо, що користування кожним типом природних ресурсів, переважно, має власне нормативно-правове забезпечення і, умовно кажучи, власних суб'єктів публічної адміністрації, відповідальних за певний напрямок природокористування, виділений за таким природним об'єктом. Водночас, є нормативно-правові акти загального характеру і суб'єкти, які мають загальні повноваження широкого спрямування, якими охоплюються завдання з публічного адміністрування природокористування усіма або декількома природними об'єктами. Це дозволяє здійснити класифікацію суб'єктів адміністративно-правового забезпечення при побудові їх системи за критерієм об'єкта, публічне адміністрування користування яким або якими належить до їх повноважень, на *загальних або широко-профільних*, які мають ширші повноваження за даним критерієм, і *спеціальних або вузькопрофільних*, повноваження яких пов'язані з природокористуванням обмеженої кількості природних об'єктів, здебільшого їх одним різновидом.

Водночас, в межах кожної із запропонованих класифікаційних груп суб'єктів, можна виокремити два різновиди, виділення яких зумовлене, з одного боку, станом визнання їх належності до суб'єктів публічної адміністрації фахівцями у галузі адміністративного права (зауважимо, що наукова концепція публічної адміністрації ще перебуває у стані розвитку і наразі серед вчених все ще відсутня єдність поглядів на систему суб'єктів, які охоплюються даною правовою конструкцією) та, з іншого, – їх правовим зв'язком із публічним адмініструванням. Маємо на увазі, що в Україні функціонують органи публічної влади, для яких публічне адміністрування становить їх основну професійну діяльність, внаслідок чого вони завжди визнаються правознавцями у якості суб'єктів публічної адміністрації та безпосередніх суб'єктів адміністративно-правового забезпечення, здійснюваного за будь-якими напрямками, включаючи реалізацію прав і свобод громадян. До них

належать органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, яких, враховуючи викладене, пропонуємо іменувати **класичними суб'єктами адміністративно-правового забезпечення**.

З іншого боку, з розвитком адміністративно-правової науки на засадах європейських стандартів і цінностей, прогресивного й успішного досвіду європейських держав, сучасні науковці все частіше обґрунтовують доцільність віднесення окремих суб'єктів права до складу публічної адміністрації в Україні, що також зумовлено належністю їм окремих функцій публічного адміністрування, виконання яких не становить їх основну діяльність (тобто їх реалізація є одним із покладених на них публічних завдань) та/або функціонування яких відіграє допоміжну, сприяючу у діяльності класичних суб'єктів роль. Мова йде про Президента України, Раду національної безпеки та оборони України, низку інших консультативних, дорадчих і допоміжних органів, а також юридичні особи публічного права (установи, заклади та ін., які не мають статусу органу публічної влади), яких у своїй сукупності пропонуємо умовно назвати **нетиповими** (принаймні до моменту їх одноголосного визнання вітчизняними школами адміністративного права та їх провідними представниками, зокрема, у монографіях, дисертаціях, навчальних підручниках і посібниках, енциклопедіях тощо) **суб'єктами адміністративно-правового забезпечення**.

Окреме місце у механізмі адміністративно-правового забезпечення займає також **громадськість**, роль та значення участі яких у здійсненні публічного адміністрування постійно посилюється, що підтверджується офіційно затвердженими концепціями і стратегіями розвитку, серед яких, наприклад, можна назвати: Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 р. [2], Стратегію реформування державного управління України на 2022–2025 рр. [3], Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 рр. [4], Національну стратегію у сфері прав людини [5], Державну стратегію регіонального розвитку на 2021–2027 рр. [6], Концепцію національної екологічної політики України на період до 2020 р. [7] та ін.

Таким чином, підсумовуючи викладене, зазначимо, що наразі в Україні діє розгалужена система класичних і нетипових широко-профільних і вузькопрофільних суб'єктів адміністративно-правового забезпечення реалізації громадянами права користування природними об'єктами права власності народу України. Їх розмежування зумовлене поєднанням кількох важливих критеріїв, сутність яких зводиться до відмінних та спільних характеристик, пов'язаних з обсягом їх компетенції, нормативно-правовим підґрунтям, формами,

інструментами, характером і правовими наслідками їх діяльності у цій сфері. Викладене дає змогу встановити, які суб'єкти головним та безпосереднім чином створюють необхідні для реалізації названого права умови, а які виконують опосередковану, додаткову, сприяючу роль або ж дотичні до цього питання лише частково. Тому під час подальших досліджень, виконуваних за напрямком наукового пізнання механізму адміністративно-правового забезпечення цього права, радимо враховувати та використовувати запропоновану нами класифікацію.

Література:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28 лютого 2019 р. № 2697-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2019. № 16. Ст.70. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>
3. Деякі питання реформування державного управління України : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 831-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#Text>
4. Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 роки : Указ Президента України від 27 вересня 2021 р. № 487/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text>
5. Про Національну стратегію у сфері прав людини : Указ Президента України від 24 березня 2021 р. № 119/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021#n17>
6. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#n11>
7. Про схвалення Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2007 р. № 880-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/880-2007-%D1%80#Text>